ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

Ὁ στοχασμὸς ὑψώνεται σὲ κάτι
ποὺ ἐχρύσωνε τὰ παδιακίσια χρόνια.
Ὤ! νὰ μποροῦσε μιὰ στιγμὴ τὸ μάτι
νὰ δῇ τὰ περασμένα χελιδόνια!

Ἦταν — δὲν ἦταν; — μιὰ χρυσῆ λαμποῦσα
παρμένη λὲς ἀπ' ἄχραντα μυστήρια
ποὺ σοῦφερνε μιὰ χάρη κυματοῦσα
στὰ σωθικὰ μὲ καρδιοχτύπια μύρια.

Κ' ἐρρόδιζε ἡ Ἀὐγὴ σ' ἀτόσκια δάση
ποὺ ἀγάπης ἄσμα τὰ κοτσίφια ἀφίνουν
κι ὁ Φοῖβος ἤρχουνταν γιὰ νὰ γελάση.
Γιατὶ τὰ περασμένα χάρες χύνουν;

Καστελλόριζο **Μ. Γ. ΠΕΤΡΙΛΗΣ**

Ο ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ

Στ' Ὀλλαντέζικο περιοδικὸ «De Nederlandsche Spectator» (no. 43) ὁ κ. Hesseling δημοσιεύει, μὲ τὸν τίτλο «Ἑλληνικὰ φιλολογικὰ γράμματα», τἀκόλουθο ἄρθρο:

Οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες εἶναι γεννημένοι δημοσιογράφοι. Κάποιος ποὺ γνωρίζει καλὰ τὸν Ἑλληνικὸ λαὸ βεβαιώνει πὼς ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες ποὺ βγάλανε τὸ Γυμνάσιο δύσκολα βρίσκεις ἕναν ποὺ ποτέ του νὰ μὴν ἔγραψε κάτι σ' ἐφημερίδα, ὁ καθένας θἄχῃ ἕνα δυὸ ἄρθρα στὸ λογαριασμό του. Μὲ τέτοια γρηγοράδα τῆς πέννας καὶ τῆς σκέψης, μπορεῖ κανεὶς νὰ στοχαστῇ ποιὸ θὰ εἶναι τὸ περιεχόμενο τῶν ἄρθρων: βαθειὰ κριτικὴ καὶ πολεμικὴ ἀπρόσωπη εἶναι σπάνιες ἐξαιρέσεις. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι νέος τόπος ποὺ δὲν τὰ καταφέρνει ἀκόμη νὰ μάθῃ νὰ χωρίζῃ πρόσωπα ἀπὸ πράγματα καὶ νὰ βλέπῃ στὰ κόμματα κάτι ἄλλο ἀπὸ ἐχθρα. Καὶ ἀφοῦ σὲ τόπους ἄλλους, γνωρισμένους πολὺν καιρὸ τώρα μὲ τὸν πολιτισμό, μεγαλύτερο μέρος τῶν ἀνθρώπων δὲν κλίνει ἀκόμη σὲ τέτοια ἀνώτερη κοινωνικὴ κατάσταση, πῶς νὰ περιμένουμε στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ κάποια σημαντικὴ κάπως μειονοψηφία νὰ φανερώσῃ μιὰ τέτοια εὐγενικὴ τάση; Καὶ ὅμως ὑπάρχουν κάποια γνωρίσματα ποὺ δίνουν τέτοια ἐλπίδα. Ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς, ὁ πιὸ ἀκουσμένος μεταξὺ τῶν νεώτερων ποιητῶν, ἄνθρωπος ποὺ δὲν τοῦ λείπει βέβαια ἡ δύναμη καὶ ἡ ἀτομικότητα, ἔδωκε ἕνα καλὸ παράδειγμα στὰ «Γράμματά» του.

Ὁ Παλαμᾶς συντρέχει μὲ λόγια καὶ μὲ ἔργα στὴν προκοπὴ τῆς ζωντανῆς δημοτικῆς γλώσσας. Γιὰ τὰ ποιήματά του ἔχω μιλήσει ἄλλη φορὰ μέσα στὸ ἴδιο περιοδικό. Ὅποιος ἐδιάβασε τὰ ἔργα του, θὰ ἀπορήσῃ ποὺ αὐτὴ ἡ κατ' ἐξοχὴν λυρικὴ ψυχὴ παρουσιάζεται τώρα ὡς δάσκαλος γιὰ νὰ διδάξῃ τὸ λαό του. Κάποια ὅμως ἰδιαίτερα περιστατικὰ ἐξηγοῦν αὐτὸ τὸ φαινόμενο.

Γιὰ μιὰ ψυχὴ λεπτὰ ὀργανισμένη, σὰν τοῦ Παλαμᾶ, ἔπαινος καὶ κατηγόρια ἀπὸ μέρος τῶν κομμάτων εἶναι καὶ τὰ δυὸ πολὺ δυσάρεστα. Καὶ ἐπειδὴ ἡ διαίρεση τῆς ἐργασίας, ὅπως ἐμεῖς τὴν ἐννοοῦμε, δὲν ἐπιβάλλει στὴν Ἑλλάδα περιορισμούς, ἐνῷ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ τὸ φυσικὸ τοῦ λαοῦ, ποὺ εἶναι πολὺ διαχυτικός, δὲν πολυεπιτρέπει τὴ σιωπή, γι' αὐτὸ λοιπὸν κι ὁ ποιητὴς ἀρχίζει νὰ *ἀποδείχνῃ*, ἐνῶ ἀπ' τἄλλο μέρος συχνὰ ὁ ρήτορας γράφει ποιήματα. Ἔτσι ὁ Παλαμᾶς, ἀγαναχτημένος ἀπ' τὴν κριτικὴ τοῦ τελευταίου ἔργου του, ἀποράσισε νὰ ἀπαντήσῃ καὶ νὰ ὁρίσῃ τί κατὰ τὴ γνώμη του ἀπαιτεῖ ἡ δραματικὴ τέχνη: σκοπός της δὲν εἶναι νὰ στεφανώσῃ τὴν ἀρετή, οὔτε νὰ περιποιηθῇ τοὺς μεγάλους, οὔτε νὰ ὑπερασπίσῃ ἐκεῖνο ποὺ ὀνομάζουν ἠθική, παρὰ μόνο νὰ ἀναπαραστήσῃ τὸ ὡραῖο, μὲ τὴν πραγματικὴ μορφὴ ποὺ ἔχει λάβει μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ καλλιτέχνη.

Ἴσως θὰ πῇ κανείς, τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι ἀπὸ κεῖνα τὰ παλιὰ ζητήματα ποὺ μὲ τὸ παραπάνω ἔχουν ἐξεταστῇ. Στὴν Ἑλλάδα ἐν τούτοις ὄχι τόσο, ὅσο ἐδῶ. Ἐκεῖ μπορεῖ κανεὶς ἀκόμη νὰ γράφῃ ἀτάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα χωρὶς νὰ φοβᾶται πὼς λέει λόγια χιλιοειπωμένα, γιατὶ γιὰ τοὺς περισσότερους ἀναγνῶστες θὰ εἶναι ξεσκέπασμα μιᾶς καινούριας ἀλήθειας, ἂν δὲν εἶναι ἰδέα αἱρετική· ὅπως δήποτε ὅμως τὸ ζήτημα δὲν θὰ τοὺς εἶναι ἀδιάφορο.

Μιὰ ἰδιαίτερη χάρη δανείζει στὰ «Γράμματα» τοῦ Παλαμᾶ ἡ γλῶσσα τους. Μὲ τὴ γλῶσσα αὐτή, ποὺ ὡς τώρα τὴν ξέρουμε μόνο ἀπ' τὰ ποιήματα τῶν σημερινῶν ποιητῶν ἢ ἀπὸ τὴ κοινὴ ὁμιλία, παίρνει ὁ λόγος κάποια ζωηρότητα, κάτι ποὺ κρατάει τὴν προσοχή.

Γιὰ ἕναν ποὺ πειράζεται βλέποντας μὲ τί βάναυσο τρόπο ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ἐπιστήμονες τῆς Ἑλλάδος, ὁ Χατζιδάκης, συχνὰ βρίζεται ἀπὸ μερικὰ μισοφιλολογικὰ φύλλα, ἐπειδὴ δὲ θέλει νὰ ξέρῃ ἀπ' τὴ νέα φιλολογικὴ κίνηση (κ' ἔχει ἄδικο βέβαια) εἶναι πολὺ εὐχάριστο τώρα ν' ἀκούῃ τὴν ὑπεράσπιση τῶν σωστῶν ἰδεῶν γιὰ τὴ φιλολογικὴ γλῶσσα, καμωμένη μὲ τρόπο πειστικὸ καὶ ἀξιόπρεπο, καὶ ἀπὸ ἄνθρωπο ποὺ ὄχι μόνο ξέρει πολλὰ παρὰ καὶ μπορεῖ πολλὰ νὰ κάμῃ.

Ὁ Παλαμᾶς θέλει νὰ οἰκοδομῇ, ἐνῷ οἱ περισσότεροι ἀπ' τοὺς ὁμοεθνεῖς του δὲ ζητοῦν ἄλλο παρὰ νὰ διορθώνουν, πρᾶμα φυσικό, ἀλλὰ καὶ πολὺ ἐπικίνδυνο σ' ἕναν τόπο ἐξαιρετικῶς γεμάτον ἀπὸ ἐρείπια. Εὐτυχῶς ὅμως καὶ στὴν Ἑλλάδα σιγὰ σιγὰ κερδίζουν ἔδαφος οἱ σωστὲς ἰδέες, καὶ ἐμφανίζεται ὁλοένα περισσότερο, καὶ στὴν Ἐπιστήμη καὶ στὴν Τέχνη, ἡ ἀγάπη πρὸς κάθε τι ποὺ ζῇ. Μπορεῖ κανεὶς σήμερα νὰ ἀναφέρῃ δυὸ τρία μυθιστορήματα ποὺ πραγματεύονται τὸν ἑλληνικὸ χαρακτῆρα τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ γλῶσσα τῶν ἔργων αὐτῶν εἶναι κάθε ἄλλο παρὰ τεχνητὴ μίμηση τῆς ἀρχαίας, εἶναι μιὰ γλῶσσα ποὺ ἔχει πρὸς τὴ λαλούμενη τὴν ἴδια σχέση, ποὺ εἶχε ἡ γαλλικὴ τοῦ Renan — ἢ ἂν θέλετε τοῦ Πλάτωνα — πρὸς τὴν κοινὴ γλῶσσα τῆς ἐποχῆς τους.

Ἄρχισαν πιὰ τώρα νὰ μὴ φοβοῦνται νὰ μεταχειρίζουνται τὴ δημοτικὴ γλῶσσα καὶ στὰ δυσκολώτερα θέματα· τελευταῖα μάλιστα σ' αὐτὴ μετάφρασαν καὶ τὴν Κριτικὴ τοῦ ἄδολου λογισμοῦ τοῦ Κάντ.

Τὴν τάση αὐτὴ τὴν καθρεφτίζουν τέλεια τὰ «Γράμματα» τοῦ Παλαμᾶ, καὶ μάλιστα σὰν καθαρώτατος καθρέφτης, γι' αὐτὸ ἀξίζουν νὰ γνωριστοῦν καὶ νὰ ἐκτιμηθοῦν καὶ ἔξω ἀπ' τὴν Ἑλλάδα.

D. C. HESSELING

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ὁ φίλος μας κ. Κ. Βάρναλης τύπωσε σ' ἕνα μικρὸ καὶ ὄμορφο βιβλιαράκι διάφορα τραγουδάκια του. Μερικὰ ἀπ' αὐτά, τὰ πρῶτα πρῶτα, δημοσιευτήκανε δῶ καὶ τέσσερεις μῆνες, στὸν 110 ἀριθμὸ τοῦ «Νουμᾶ», ὥστε στοὺς ἀναγνώστες μας δὲν εἶναι ἄγνωστος. Διαβάσανε τὰ τραγουδάκια τοῦ Βάρναλη, τἄκριναν, κ' ἔτσι τώρα ἂν τοὺς ποῦμε πὼς τὸ μικρὸ βιβλιαράκι ποὺχει τὸν τίτλο «Κηρῆθρες» κ' ἐξῆντα τόσες σελίδες, κρύβει ζωὴ μέσα του, θὰ μᾶς πιστέψουνε.

Νὰ κ' ἕνα ποιηματάκι, — Τέλος . . . τὸ ἐπιγράφει ὁ ποιητὴς — σύντομο μὰ ἐπιγραμματικώτατο:

Τὰ πόδια μου αἱμοστάζουν ἀπ' τὸ δρόμο
καὶ ὁ ἀνασασμὸς πληθαίνεται στα χείλη,
γύρε νὰ ἰδεῖς τὸν ἄγριο σου νόμο!
ἀπ' τὸ νερὸ ποὺ εἴπιαμε ἕνα δείλι
σκυμμένοι στὸ τρεχάμενο αὐλάκι
ἐπῆρα, ὦ Λήθη, κ' ἔφκιασα φαρμάκι.

Μπροστὰ στὰ ποιήματα εἶναι κ' ἕνας πρόλογος γραμμένος ἀπὸ τὸν κ. Στέφανο Μαρτζώκη. Ὁ κ. Μαρτζώκης τώρα τελευταῖα κατάντησε ἡ μαμμὴ τῶν πρωτόβγαλτων ποιητῶν. Κάθε λίγο καὶ λιγάκι μᾶς παρουσιάζει κι ἀπὸ ἕναν. Στοὺς τόσους ὅμως ποὺ μᾶς παρουσίασε, μποροῦμε νὰ τοῦ ποῦμε πὼς μονάχα ὁ Βάρναλης ἔχει κάτια ἄξια, τόση μάλιστα ποὺ μποροῦσε νὰ παρουσιάσει καὶ τὸν ἴδιο τὸν κ. Μαρτζώκη γιὰ ποιητή.

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ,ΝΟΥΜΑ'
Καὶ στὸ κιόσκι τῆς Ὁμονοίας

Η ΙΛΙΑΔΑ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ

Ἔκδοση καινούρια (Α—Ω) τοῦ 1904, σελίδες 416, τυπωμένη στὸ Παρίσι (τυπογραφεῖο Chaponet) σ' ἐκλεκτὸ χαρτί.

Ἡ τιμή της:	Γιὰ τὴν Ἀθήνα	δρ.	3.—
	Γιὰ τὶς ἐπαρχίες	»	3.50
	Γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ	φρ.χρ.	3.—

Στὶς ἐπαρχίες καὶ στὸ ἐξωτερικὸ στέλνεται συστημένη δίχως παραπανιστὸ ἔξοδο.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΟΛΑ ΔΙΠΛΑ

Φίλε μου «Νουμᾶ»,

Εἶχες ἄδικο ποὺ ἔγραψες τὶς προάλλες πὼς δὲν πρέπει νὰ γίνει καὶ δεύτερο Πανεπιστήμιο μὲ τοὺς παράδες τοῦ Δόμπολα.

Γιατί νὰ μὴ γίνει, φίλε μου; Ἴσια ἴσια, τὰ καλὰ ἱδρύματα, τὰ Ἐθνικὰ δά, πρέπει νὰ τἄχουμε διπλᾶ στὸν τόπο μας. Ἔτσι, ἀφοῦ θἀποχτήσουμε μιὰ μέρα δυὸ Πανεπιστήμια, πρέπει νὰ βρεθεῖ ἕνας ἄλλος πατριώτης νὰ βάλει τὰ ἔξοδα νἀποχτήσουμε δυὸ Βουλές, ἕνας τρίτος νἀποχτήσουμε δυὸ ὑπουργεῖα τῆς Παιδείας, ἕνας τέταρτος νἀποχτήσουμε δυὸ «Παναθήναια» κ' ἕνας πέμπτος, πλουσιώτερος καὶ γενναιώτερος αὐτός, γιὰ νἀποχτήσουμε δέκα Φρενοκομεῖα.

Μονάχα ἔτσι θὰ πάει μπροστὰ αὐτὸς ὁ τόπος. νὰ τὸ ξέρεις.

Δικός σου
Ἀναρμόδιος

ΓΙΑ ΤΟΝ κ. ΣΚΙΑ

Φίλατατε «Νουμᾶ»

Θὰ σοῦ φέρω ἕνα ἐπιχείρημα γιὰ νὰ σἀποδείξω πόσο δίκιο ἔχει ὁ κ. Σκιᾶς ποὺ φωνάζει στὴ σοφὴ φυλλάδα του ὅτι ὅλ' οἱ Ρωμιοὶ μιλᾶνε πιὰ τὴν καθαρεύουσα.

Ἐγὼ θὰ σοῦ πῶ πὼς ὄχι μονάχα τήνε μιλᾶμε μὰ καὶ τήνε γράφουμε τὴν καθαρεύουσα ὅλ' οἱ Ρωμιοί, κι ἂν δὲν πιστεύεις πήγαινε νὰ τὸ δεῖς σὲ μιὰ γωνιακιὰ ταβέρνα ποὺ βρίσκεται στὴ διασταύρωση τῶν δρόμων Πανδρόσου καὶ Καπνικαρέας. Ἐκεῖ θὰ δεῖς μιὰ ἐπιγραφὴ θεόρατη: «Πολιτεύοι Ἕνος».

Δὲν εἶναι καθαρεύουσα αὐτό;